

JÖKLARANNSÓKNAFÉLAG ÍSLANDS

Nr. 135

Apríl 2016

Fréttabréf

Gunnar Hjaltason

VORFUNDUR

Vorfundur Jöklarannsóknafélags Íslands verður haldinn þriðjudaginn 26. apríl 2016 í Öskju, náttúrufræðahúsi Háskóla Íslands.

Efni fundarins: Eyjólfur Magnússon
Hlaup úr Hamarskatli í júlí 2011
Anna Líndal
Myndasýning úr ferðum JÖRFÍ

VORFUNDUR

Vorfundur Jöklarannsóknafélags Íslands verður haldinn þriðjudaginn 26. apríl 2016 kl. 20 í sal 132 í Öskju, náttúrufræðahúsi Háskóla Íslands. Eyjólfur Magnússon mun ræða hvað olli hlaupi úr Hamarskatli í vestanverðum Vatnajökli sumarið 2011. Eftir hlé mun Anna Líndal myndlistarmaður sýna myndir og myndbönd frá ferðum sínum með Jöklarannsóknafélaginu í Grímsvötn í Vatnajökli. Anna hefur tekið þátt í fjölmörgum ferðum félagsins frá árinu 1997 og ávallt haft með sér myndavél til að skrá allt sem auga á festir. Þar bregður fyrir stjórnlausum krafti náttúrunnar, nákvæmum vísindalegum mælingum, litríkum félögum og hversdagslegu athæfi á fjöllum. Hluta myndanna hefur Anna notað sem efnivið í fjölmörgum myndlistarsýningum. Anna mun stikla á stóru og sýna myndbrot og minningar, m.a. frá því þegar unnið var í borverkefnum niðri í Grímsvötnum, brasað við bíla og ummerki eldgosa; allt skoðað frá óvæntum sjónarhornum og með forvitnum augum myndlistarmannsins.

Úr vorferð JÖRFÍ á Vatnajökli. Mynd: Anna Líndal.

AFKOMUMÆLINGAR Á MÝRDALSJÖKLI

Sjálfbóðaliðar Jökklarannsóknafélagsins hafa frá 2007 farið árlega til afkomumælinga á Mýrdalsjökli en áður var afkoman mæld 1944, 1955 og 2001. Næsta mælingaferð er fyrirhuguð laugardaginn 14. maí. Áhugasamir félagar í JÖRFÍ eru velkomnir með á jöklabifreiðum sínum en reynt verður að skipa þeim í laus sæti sem ekki komast á eigin farartæki. Fyrstu árin eftir 2007 var jafnan allnokkur fjöldi félaga með í ferðinni en undanfarið hafa fremur fáir farið til mælinga, m.a. vegna aukins kostnaðar við jöklaferðir og erfiðleika tengdum eldgosum og gjósku á jöklinum. Ferðin tekur jafnan heilan dag, þar sem lagt er í hann snemma dags úr Reykjavík og komið aftur tilbaka síðla kvölds. Boraðar verða þrjár afkomuholur og mögulega verður fleiri verkefnum sinnt.

Fararstjóri ferðarinnar er Eyjólfur Magnússon ("eyjolfm@hi.is") en frekari upplýsingar um ferðina birtast á vefsíðu félagsins: "<http://jorfi.is>" er nær dregur.

Við mælingar á Mýrdalsjökli í maí 2008.

SPORÐAMÆLINGAR JÖRFÍ

Árið 1930 hóf Jón Eyþórsson, veðurfræðingur, að mæla skipulega jökulsporða víðs vegar á Íslandi. Þeim mælingum hefur verið haldið áfram fram á þennan dag og á vegum JÖRFÍ síðan félagið var stofnað um miðja öldina. Umsjónarmenn sporðamælinganna hafa verið fjórir frá upphafi. Fyrstir komu Jón Eyþórsson og arftaki hans, Sigurjón Rist. Oddur Sigurðsson hefur haldið utan um mælingarnar síðastliðin 30 ár en nú tekur Bergur Einarsson við keflinu af Oddi. Niðurstöður sporðamælinganna eru birtar í árlegum skýrslum í Jökli, og á sporðamælingavef félagsins: ”<http://spordakost.jorfi.is>”.

HVAÐ OLLI HLAUPINU FRÁ HAMARSKATLINUM VESTAST Í VATNAJÖKLI Í JÚLÍ, 2011? - VÍSBENDINGAR ÚR HÆÐARKORTUM OG ÍSSJÁRMÆLINGUM

Aðfaranótt 13. júlí 2011 kom snögg og óvænt hlaup í Sveðju sem rennur undan Köldukvíslarjökli og í Hágöngulón. Upptakasvæði hlaupsins var á sunnanverðum Köldukvíslarjökli miðja veginni milli Hamarsins og vestari Skaftárketilsins en ekki eru þekkt önnur jökulhlaup frá þessu svæði. Orsakir hlaupsins hafa ekki verið að fullu skýrðar. Undanfarna mánuði hefur verið unnið að rannsókn á fjölda hæðarkorta sem sýna upptakasvæði hlaupsins bæði í aðdraganda þess og eftir það. Rannsóknin bendir til þess að hlaupið sé erfitt að skýra nema með litlu gosi undir jöklinum. Mælingarnar sýna að óveruleg og sennilega engin vatnssöfnun hafði átt sér stað á upptakasvæðinu dagana fyrir hlaupið. Í hlaupinu lækkaði jökullinn yfir farvegi þess um að jafnaði 2 m en þessi ísbráð jafngildir allt að fjórðungi hlaupvatnsins (7 af um 30 Gl). Þetta tvennt sýnir því að hlaupvatnið safnaðist upp á mjög skömmum tíma (minna en 6 dögum) og að hiti hlaupvatnsins þegar það rann frá katlinum var líklega ekki undir 15 °C. Nærtækasta skýringin á þessu tvennu er að gosið hafi undir jöklinum. Íssjármælingar, sem aflað hefur verið af svæðinu á árunum 2013-2015, sýna einnig að beint undir botni ketilsins sem myndaðist í hlaupinu er hóll sem gæti hafa myndast í því gosi.

Eyjólfur Magnússon

Sprungumynstur sem sýna tvö samliggjandi ketilform sem mynduðust í hlaupinu 13. júlí 2011 á ofanverðum Köldukvíslarjökli. Í fjarska sést Hágöngulón en þangað rann hlaupið. Myndina tók Björn Oddsson í könnunarflugi sama dag.

SUMARFERÐ

Sumarferð JÖRFÍ 2016 er í höndum GJÖRFÍ og stefnir nefndin á að fara ferðina aðra helgina í ágúst. Frekari upplýsingar berast í sumar.

FÉLAGSGJÖLD JÖRFÍ

Félagsgjöld JÖRFÍ hafa nú verið hækkuð lítillega frá síðasta ári. Félagsgjöldin verða kr. 6.800,- á þessu ári en nemenda- og fjölskyldugjald verður kr. 3.200,-.

AÐALFUNDUR 2016

Aðalfundur JÖRFÍ var haldinn 23. febrúar síðastliðinn í Öskju. Fundarstjóri var kosinn Tómas Jóhannesson og Finnur Pálsson fundarritari. Á fundinum var Haukur Hafliðason kosinn heiðursfélagi með lófataki. Haukur er annar núlifandi stofnfélaga JÖRFÍ og var lykilmáður í vorferðum á Vatnajökul um áratugi og hefur tekið þátt í störfum félagsins allt fram á þennan dag. Flutt var skýrsla formanns og endurskoðaðir reikningar samþykktir. Ein breyting varð á stjórn: úr aðalstjórn gekk Hálfván Ágústsson en í hans stað var kosin Guðfinna Aðalgeirsdóttir. Hálfván var kosinn í varastjórn í stað Guðfinnu. Fundargerð aðalfundar er aðgengileg á vef félagsins: "<http://jorfi.is/>". Á fyrsta stjórnarfundum 7. mars skipti stjórnin með sér verkum og skipaði nefndarformenn. Skipan nefnda var staðfest á stjórnarfundum 4. apríl.

Myndir:

Haukur Hafliðason,
u.þ.b. 1955 (t.v.) og
u.þ.b. 2007 (t.h.).

Stjórn JÖRFÍ 2016:

Magnús Tumi Guðmundsson, formaður
Magnús Hallgrímsson, varaformaður
Sjöfn Sigsteinsdóttir, gjaldkeri
Guðfinna Aðalgeirsdóttir, ritari
Árni Páll Árnason, meðstjórnandi

Varastjórn: Hálfván Ágústsson, Vilhjálmur S. Kjartansson, Þóra Karlsdóttir, Guðfinna Aðalgeirsdóttir og Ragnar Þór Jörgensen.

Nefndir JÖRFÍ:

Rannsóknanevnd: Magnús Tumi Guðmundsson formaður, Alexander Jarosch, Andri Gunnarsson, Bergur Bergsson, Bergur Einarsson, Björn Oddsson, Bryndís Brandsdóttir, Eyjólfur Magnússon, Finnur Pálsson, Guðfinna Aðalgeirsdóttir, Hálf dán Ágústsson, Hrafnhildur Hannesdóttir, Magnús Hallgrímsson, Oddur Sigurðsson, Tómas Jóhannesson og Þorsteinn Þorsteinsson.

Bílanefnd: Sigurður Vignisson formaður, Árni Páll Árnason, Eiríkur Finnur Sigursteinsson, Garðar Briem og Hallgrímur Þorvaldsson.

Skálanefnd: Ragnar Þór Jörgensen formaður, Aðalsteinn Svavarsson, Alexander Ingimarsson, Ástvaldur Guðmundsson, Grétar Þorvaldsson, Guðbjörn Þórðarson, Gunnar Antonsson, Leifur Þorvaldsson, Snæbjörn Sveinsson, Stefán Bjarnason, Sverrir Hilmarsson, Vilhjálmur S. Kjartansson og Þorsteinn Kristvinsson.

Ferðanefnd: Sjöfn Sigsteinsdóttir formaður, Bergur Bergsson, Herdís Schopka, Hlynur Skagfjörð, Magnús Tumi Guðmundsson, Sigurður Vignisson og Þorsteinn Jónsson.

Ritstjórar Jökuls: Bryndís Brandsdóttir, Leó Kristjánsson, Gréta Björk Kristjánsdóttir og Snævarr Guðmundsson.

Ritnefnd Jökuls: Christopher J. Caseldine, Fiona S. Tweed, Gifford H. Miller, Haraldur Sigurðsson, Helgi Björnsson, Karen L. Knudsen, Karl Grönvold, Kristján Sæmundsson, Robert S. Dietrick, Tómas Jóhannesson og William H. Menke.

Skemmtinefnd: Garðar Briem formaður, Árni Páll Árnason, Herdís Schopka, Ísleifur Friðriksson.

Valnefnd: Jón E. Ísdal, Stefán Bjarnason og Oddur Sigurðsson.

Gjörfínefnd: Þóra Karlsdóttir formaður, Ástvaldur Guðmundsson og Jósef Hólmjárn.

Í vorferð JÖRFÍ á Vatnajökli. Mynd: Anna Líndal.

Útg. JÖRFÍ, Pósthólf 5128, 125 Reykjavík / Ábm. Hálf dán Ágústsson